

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Suumma [!] de laudibus christifere virginis Marie

Albertus <Magnus, Heiliger>

Colonie, 1502

VD16 A 1357

De sobrietate

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69610](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69610)

De perseverantia fo. xl.

virginis fuit immobilis et omnium aliorum mobilis. Ergo eius constantia aliorum constantia improporcionabiliter maior fuit.

¶ De perseverantia
Post hec querit de perseverantia. que dupliciter dicitur. Uno modo propositum per perseverantiam virginis ad perseverandum fuit inflexibile. omnium voluntas aliorum flexibile. Ergo eius perseverantia aliorum perseverantie est improporcionabilis.

¶ De temperantia
Postea de temperantia. que sic describitur secundum philosophum. Temperantia est illiciti animi impetus firma et discreta dominatio. Item Math. Erant qui manducaverant quasi quattuor milia hominum. Glo. Temperantia est refrenatio cupiditatis ab his que temporaliter delectant. Sed in hac definitioe definitur temperantia secundum actum vite et non patrie. et secundum actus istos non fuit temperantia in beatissima virgine. Ergo non habuit temperantiam per modum vite. sed patrie. Item Augustinus. Temperantia est amor incorruptibilis in deo et integer. sed tam amor et incorruptio et integritas fuit improporcionabiliter excellentius in beatissima virgine quam in aliquo viatore. ergo habuit temperantiam improporcionabiliter super omnes viatores.

¶ De speciebus temperantie
Sequitur de speciebus temperantie. que sunt castitas. modestia. et sobrietas. Et primo de castitate. Quod autem beatissima virgo omnem creaturam excellere in castitate sic probatur.

¶ In omnibus viatoribus
In omnibus viatoribus puris hominibus castitas est cum pugna contra fomites. et cum casu ad minus in primum motum venialem. et cum possibilitate cadendi etiam in mortalem. exceptis in utero sanctificatis et apostolis spiritu sancto repletis. in beatissima autem virgine fuit castitas sine pugna fomitis. sine casu mortali. sine possibilitate cadendi etiam casu veniali. ergo castitas eius omni homini fuit improporcionabilis.

¶ De Sobrietate.

¶ Sequitur de sobrietate. que dupliciter dicitur. Est enim sobrietas temperantie species. est etiam sobrietas que est abstinentia per fatigationem penitentie et species iusticie. Prima sobrietas est cum pugna in omni viatore et cum errore. et cum possibilitate cadendi in primum motum gula. sed in beatissima virgine fuit sine pugna. sine errore. sine possibilitate cadendi etiam in primum motum gula. Ergo excellentius fuit in beatissima virgine sobrietas quam in alio viatore.

Perseverantia
dicitur dupliciter

De castitate

Virginis castitas angelorum castitates excedit in quinque

Sobrietas dicitur dupliciter

De modestia

Abstinētia fit tribo de causis. **¶** Item alia abstinētia est q̄ fit tribo de causis. pro debito satisfactōis pro pctō p̄terito. p̄ cautela euasione. p̄ peccato futuro. p̄ deletionē pene debite in p̄senti. sed in beatissima ōgine nō fuit abstinētia satisfactōis p̄ debito p̄ pctō p̄terito. sed p̄ merito superogatois. nec p̄ cautela puisionis sed p̄ exemplo edificatōis. neq̄ p̄ deletionē pene. s̄z pro merito glorie. Igitur eius abstinētia fuit nobilior q̄ alicuius viatoris.

Modestia cō s̄istit in duob̄ **¶** De modestia **¶** Sequitur de modestia que cōsistit in duob̄. sc̄z in dictis et factis. vtrūq̄ habebat virgo beata in summo. In lingua q̄ nemo vnq̄ linguā domare potuit. hoc cōmuniter intelligit̄ de viatorib̄. sed beatissima virgo linguā in summo domauit. q̄ in lingua nunq̄ lapsa fuit. ergo modestia in dictis beatissime virginis omnez creaturā excellit. Itē in factis nō est q̄ nō peccet. septies in die cadet iustus. hoc intelligit̄ cōmuniter in viatorib̄. et de casu etiāz veniali. sed beatissima ōgo nunq̄ peccauit. etiā nunq̄ cecidit. ergo in modestia facti oēm creaturā excellit.

De modestia in cultu vestii **¶** Sequitur de modestia in cultu vestii. Quis autē mod⁹ in cultu vestii p̄tineat ad modestiā. p̄bat̄ p̄ illud Thi. ij. Sicut autē et mulieres in habitu ornato cū verecūdia et modestia ornates se nō in tortis crinib̄. aut auro. aut margaritis. aut veste p̄ciosa. sed qd̄ decet mulieres p̄mittentes pietatē p̄ omnia bona opa. **¶** Itē p̄ illud. quaz nō sit exteri⁹ capillatura aut circūdatio auri aut indumenti vestimētōz cultus. Glo. sicut crispatus habit⁹. Hiero. Mulieres serico vel purpura indute xpm̄ induere nō p̄nt. auro margaritis adornate ornamenta cordis pdiderūt Itē Luc. xvi. Nō qdā erat diues etc. Glo. si in cultu p̄ciosaz vestii culpa nō ess̄. sermo dñi nō tā vigilāter ex p̄meret q̄ diues purpura et bysso indur⁹ apud iferos irremediabilē torqueret. Ex his autoritatib̄ innuit̄ q̄ adhibēdus ē mod⁹ in cultu vestii.

Questio Querit̄ ergo q̄liter ista modestia in beatissima ōgine fuit. vtz descēdēdo ad respectissimū habitū vel cōsiderādo mediocritatē. videtur q̄ p̄mo mō. Hiero. q̄ cinis et cilitāss̄ arma penitētii Itē Cris. de tunica icōsutili opinat̄ q̄ d̄r̄ incōsutilis sicut mulier d̄r̄ difformis nō q̄ sit sine forma. sed q̄ habeat malā formā. ita incōsutilis nō q̄ sit erat sine futura. sed q̄ habuit rudes suturas. et desup̄ p̄terta fuit p̄ totū. i. tapeciata.

Vestitus dñi. Si ergo vestitus dñi adeo fuerit respectus vilis et asprimus. q̄ in matre misericōdie q̄ ei⁹ imitat̄rix est debuit esse habit⁹ respectus. **¶** Itē s̄m phm. diuersum est iudiciū de habitu vulgi et sapientum. cū interrogat̄ q̄s de vulgo q̄s sit habitus cōgn⁹. Respondet de corus. q̄ decor attestat̄ honestati. Si interrogemus vnū de sapientissimis et de hoz famosissimis sc̄z Johāne bap. Respondet de capillis cameloz. ergo si s̄m cōsiliū sapientū eligitur vilitas in cultu. igitur cum beatissima fuerit prudentissima ipsa elegit vilitatem in vestitu.

De perseverantia fo. xl.

virginis fuit immobilis et omnium aliorum mobilis. Ergo eius constantia aliorum constantia inproporcionabiliter maior fuit.

¶ De perseverantia. Post hec querit de perseverantia. que dupliciter dicitur. Uno modo propositum per perseverantiam in fine. Alio modo actus perseverantiam in fine voluntas beatissime virginis ad perseverandum fuit inflexibilis. omnium voluntas aliorum flexibilis. Ergo eius perseverantia aliorum perseverantie est inproporcionabilis.

¶ De temperantia. Postea de temperantia. que sic describitur secundum philosophum. Temperantia est illiciti animi impetus firma et discreta dominatio. Item Math. Erant qui manducaverant quasi quattuor milia hominum. Glo. Temperantia est refrenatio cupiditatis ab his que temporaliter delectant. Sed in hac definitioe definitur temperantia secundum actum vite et non patrie. et secundum actus istos non fuit temperantia in beatissima virgine. Ergo non habuit temperantiam per modum vite. sed patrie. Item Augustinus. Temperantia est amor incorruptibilis in deo et integer. sed tam amor et incorruptio et integritas fuit inproporcionabiliter excellentius in beatissima virgine quam in aliquo viatore. ergo habuit temperantiam inproporcionabiliter super omnes viatores.

¶ De speciebus temperantie. Sequitur de speciebus temperantie. que sunt castitas. modestia. et sobrietas. Et primo de castitate. Quod autem beatissima virgo omnem creaturam exercebat in castitate sic probatur.

¶ In omnibus viatoribus puris hominibus castitas est cum pugna contra fomites. et cum casu ad minus in primum motum venialem. et cum possibilitate cadendi etiam in mortalem. exceptis in utero sanctificatis et apostolis spiritu sancto repletis. in beatissima autem virgine fuit castitas sine pugna fomitis. sine casu mortali. sine possibilitate cadendi etiam casu veniali. ergo castitas eius omni homini fuit inproporcionabilis.

¶ Item castitas beatissime marie virginis castitatem angelorum quinque gradibus excellit. Est enim multiplicior. nobilior. utilior. gloriosior. laudabilior. Multiplicior. Angeli enim habent tantam castitatem in spiritu. hec autem in carne et spiritu. Item nobilior. quia illa naturalis. ista gratuita. Item utilior. illa enim est naturalis et non meritoria. ista meritoria. Item gloriosior. hec enim sine victoria. illa autem cum victoria. Item laudabilior. hec enim est necessaria. illa vero voluntaria. Patet ergo quod beatissima virgo omnem creaturam excellit in castitate.

¶ De Sobrietate. Sequitur de sobrietate. que dupliciter dicitur. Est enim sobrietas temperantie species. est etiam sobrietas que est abstinentia patris factiois. penitentie et species iusticie. Prima sobrietas est cum pugna in omni viatore et cum errore. et cum possibilitate cadendi in primum motum gula. sed in beatissima virgine fuit sine pugna. sine errore. sine possibilitate cadendi etiam in primum motum gula. Ergo excellentius fuit in beatissima virgine sobrietas quam in alio viatore.

Perseverantia
dicitur dupliciter

De castitate

Virginis castitas angelorum castitates excedit in quinque

Sobrietas dicitur dupliciter

De modestia

Abstinētia fit tribo de causis. **¶** Item alia abstinētia est q̄ fit tribo de causis. pro debito satisfactōis pro pctō p̄terito. p̄ cautela euasione. p̄ peccato futuro. p̄ deletionē pene debite in p̄senti. sed in beatissima ḡgine nō fuit abstinētia satisfactōis p̄ debito p̄ pctō p̄terito. sed p̄ merito superogatois. nec p̄ cautela puisionis sed p̄ exemplo edificatōis. neq̄ p̄ deletionē pene. s̄z pro merito glorie. Igitur eius abstinētia fuit nobilior q̄ alicuius viatoris.

Modestia cō s̄st̄ in duob̄ **¶** De modestia **¶** Sequitur de modestia que cōsistit in duob̄. sc̄z in dictis et factis. vtrūq̄ habebat virgo beata in summo. In lingua q̄ nemo vnq̄ linguā domare potuit. hoc cōmuniter intelligit̄ de viatorib̄. sed beatissima virgo linguā in summo domauit. q̄ in lingua nunq̄ lapsa fuit. ergo modestia in dictis beatissime virginis omnez creaturā excellit. Itē in factis nō est q̄ nō peccet. septies in die cadet iustus. hoc intelligit̄ cōmuniter in viatorib̄. et de casu etiāz veniali. sed beatissima ḡgo nunq̄ peccauit. etiā nunq̄ cecidit. ergo in modestia facti oēm creaturā excellit.

De modestia in cultu vestii **¶** Sequitur de modestia in cultu vestii. Quis autē mod⁹ in cultu vestii p̄tineat ad modestiā. p̄bat̄ p̄ illud Thi. ij. Sicut autē et mulieres in habitu ornato cū verecūdia et modestia ornates se nō in tortis crinib̄. aut auro. aut margaritis. aut veste p̄ciosa. sed qd̄ decet mulieres p̄mittentes pietatē p̄ omnia bona opa. **¶** Itē p̄ illud. quaz nō sit exteri⁹ capillatura aut circūdatio auri aut indumenti vestimētōz cultus. Glo. sicut crispatus habit⁹. Hiero. Mulieres serico vel purpura indute xpm induere nō p̄nt. auro margaritis adornate ornamenta cordis pdiderūt Itē Luc. xvi. Nō qdā erat diues etc. Glo. si in cultu p̄ciosaz vestii culpa nō ess̄. sermo dñi nō tā vigilāter ex p̄meret q̄ diues purpura et bysso indur⁹ apud iferos irremediabilē torqueret. Ex his autoritatib̄ innuit̄ q̄ adhibēdus ē mod⁹ in cultu vestii.

Questio Querit̄ ergo q̄liter ista modestia in beatissima ḡgine fuit. vtz descēdēdo ad respectissimū habitū vel cōsiderādo mediocritatē. videtur q̄ p̄mo mō. Hiero. q̄ cinis et cilitāss̄ arma penitentiū Itē Cris. de tunica icōsutili opinat̄ q̄ d̄r̄ incōsutilis sicut mulier d̄r̄ difformis nō q̄ sit sine forma. sed q̄ habeat malā formā. ita incōsutilis nō q̄ sit erat sine futura. sed q̄ habuit rudes suturas. et desup̄ p̄terta fuit p̄ totū. i. tapeciata.

Vestitus dñi. Si ergo vestitus dñi adeo fuerit respectus vilis et asprimus. ḡ in matre misericōdie q̄ ei⁹ imitatrix est debuit esse habit⁹ respectus. **¶** Itē s̄m phm. diuersum est iudiciū de habitu vulgi et sapientum. cū interrogat̄ q̄s de vulgo q̄s sit habitus cōgn⁹. Respondet de corus. q̄ decor attestat̄ honestati. Si interrogemus vnū de sapientissimis et de hoz famosissimis sc̄z Johāne bap. Respondet de capillis cameloz. ergo si s̄m cōsiliū sapientū eligitur vilitas in cultu. igitur cum beatissima fuerit prudentissima ipsa elegit vilitatem in vestitu.